

REINFELDT MER POPULÄR, SAHLIN MINDRE POPULÄR

SÖREN HOLMBERG

Många förtroendemätningar under 2009 och 2010 visar att Fredrik Reinfeldt (M) har klart högre förtroende bland svenska folket än Mona Sahlin (S). I Aftonbladet/Sifo:s undersökning i december 2009 anger till exempel 63 procent att de har ett mycket eller ganska stort förtroende för Reinfeldt. Motsvarande siffra är endast 34 procent för Sahlin (Aftonbladet dec 2009).

SOM-institutet mäter inte partiledarnas förtroende. Vi mäter istället partiledarnas popularitet. På en skala mellan -5 (ogillar) till +5 (gillar) får svarspersonerna markera sin uppskattning för de olika partiledarna. Medeltalen multipliceras sedan med tio för att undvika decimaler i resultatredovisningarna. Vår mätskala kan alltså variera mellan -50 som lägst till +50 som högst. Historiskt sett innehas popularitetsrekordet av Ingvar Carlsson (S) som åren 1986 och 1987 uppnådde medeluppskattningen +20 bland samtliga svarande. Bottenrekordet har Ny Demokratis partiledare Vivianne Franzén (NYD) med -26 år 1994. Dessa historiska yttervärden kan vara bra att ha i minnet när man studerar resultaten för dagens partiledare.

Man kan varken bli populär eller impopulär om man inte först är känd. Kännedom – *name recognition* på amerikanska – är en första förutsättning för att personlig popularitet eller impopularitet skall vara riktigt intressant. En politiker som endast är känd bland mycket få väljare kan varken vinna eller förlora särskilt många röster på sin popularitet. För de allra flesta svenska partiledare är detta dock inte något problem. På gott eller för vissa ont – partiledarna är i allt väsentligt mycket välkända.

SOM:s kännedomssiffror för 2009 visar att mellan 88 till 99 procent av de svarande uppger att de känner till riksdagspartiernas ledare. Fredrik Reinfeldt toppar med 99 procent. Mona Sahlin har 98 procent. Sämst kännedom bland riksdagspartiernas ledare uppvisar Peter Eriksson med 88 procent. Men Peter Eriksson hamnar inte längst ned i vår kännedomsmätning 2009. Det gör partiledarna för två utmanarpartier. Sverigedemokraternas ledare Jimmie Åkesson (SD) och Piratpartiets ledare Rick Falkvinge (PP) är kända av enbart 63 respektive 45 procent. Feministiskt Initiativ, ett tredje utmanarparti, har dock en mycket välkänd partiledare. Gudrun Schyman drar nytta av ett gammalt kändisskap och kanske också av deltagandet i TV4:s *Let's Dance* och når en kännedomssiffra på hela 98 procent.¹

Partiledarnas popularitetssiffror för hösten 2009 visar att om krisen haft någon effekt har den varit positiv för de flesta partiledares uppskattning. Den genomsnittliga populariteten bland samtliga svarande har ökat något lite (+1 till +3 enheter) för Lars Ohly (V), Maud Olofsson (C), Jan Björklund (FP), Göran Hägglund (KD), Peter

Eriksson (MP) och Maria Wetterstrand (MP). För en partiledare har populariteten dock ökat mycket kraftigt. Det gäller statsminister Reinfeldt som har gått från ± 0 på skalan 2008 till +10 2009. Han är nästa lika populär igen som han var 2006 då han nådde +11 på uppskattningskalan.²

Det är endast en partiledare bland riksdagspartierna som tappat i uppskattning sedan krisen började 2008. Och det är Socialdemokraternas Mona Sahlin. Hon gör en djupdykning från +1 i popularitet bland samtliga svarande 2008 ned till -9 år 2009. Det är en tangering av Göran Perssons socialdemokratiska bottenrekord på -9 från 1999, och det är ett sämre resultat än Mona Sahlin hade 1995 efter konto-kortsaffären. Då fick Sahlin resultatet -6 (Esaiasson 1995, 1996).³

Mona Sahlin har också förlorat i popularitet på hemmaplan, bland S-sympatisörer. Uppskattningen bland partiets anhängare har minskat från +20 till +15 mellan 2008 och 2009. Här är dock inte Sahlin ensam. Även Lars Ohly och Maud Olofsson har tappat i uppskattning bland det egna partiets sympatisörer sedan 2008; minus 6 enheter för Olofsson och minus 1 enhet för Ohly.

Men för övriga partiledare har populariteten gått upp bland de egna. Populariteten på hemmaplan har ökat med +8 enheter för Göran Hägglund, med +5 enheter för Fredrik Reinfeldt, med +4 enheter för Maria Wetterstrand, med +3 enheter för Peter Eriksson och med +2 enheter för Jan Björklund.⁴

Topplistan

Vi kan sammanfatta popularitetsläget för partiledarna genom att presentera en topplista baserad på den senaste SOM-mätningen hösten 2009. I tabell 1 redovisas medeltalen på ogillar-gillarskalan för varje partiledare – dels bland samtliga, dels bland det egna partiets sympatisörer. Dessutom anges respektive partiledares rang-plats på popularitetslistan från nummer 1 till nummer 11.

Fredrik Reinfeldt (M) är klar 1:a i popularitet bland samtliga svars personer. Han har uppskattningsmedeltalet +10. Den näst mest populära partiledaren har resultatet +2. Det är Maria Wetterstrand (MP). Övriga partiledare har medeltal med negativ övervikt vilket betyder att tyngdpunkten i människors bedömningar av dessa partiledare har varit mer negativ än positiv på ogillar-gillarskalan. Bäst ut bland dess partiledare kommer Jan Björklund (FP) på plats 3 med resultatet -0.

Mona Sahlin (S) hamnar först på plats 9 bland samtliga svarande med medeltalet -9. Hon har endast Rick Falkvinge (PP, plats 10) och Jimmie Åkesson (SD, plats 11) efter sig. Sahlin är den minst populära av de rödgrönas partiledare. Lars Ohly (V) placerar sig strax före Sahlin på plats 8 och Miljöpartiets Peter Eriksson (MP) intar plats 4.

Om vi ser på hur populära ledarna är bland de egna sympatisörerna ändras rangordningen på ett antal punkter. Fredrik Reinfeldts position förändras dock inte. Han är nummer 1 även här. Men nu är inte Maria Wetterstrand längre 2:a. Hon flyttas ned till plats 4:a. Andraplatsen när det gäller uppskattning på hemmaplan bland

de egna anhängarna intas istället av Gudrun Schyman (FI). På plats tre kommer Göran Hägglund (KD).

Tabell 1 Partiledarnas popularitet – topplistan 2009 (medeltal och rangplats)

partiledare	samtliga svarande		egna partiets sympatisörer	
	medeltal	rangplats	medeltal	rangplats
Fredrik Reinfeldt (M)	+10	1	+37	1
Maria Wetterstrand (MP)	+2	2	+29	4
Jan Björklund (FP)	-0	3	+19	7
Peter Eriksson (MP)	-3	4	+18	9
Maud Olofsson (C)	-3	5	+22	5
Göran Hägglund (KD)	-4	6	+30	3
Gudrun Schyman (FI)	-8	7	+36	2
Lars Ohly (V)	-8	8	+21	6
Mona Sahlin (S)	-9	9	+15	10
Rick Falkvinge (PP)	-14	10	+11	11
Jimmie Åkesson (SD)	-25	11	+18	8

Kommentar: Mätningen gäller partiledarnas popularitet i SOM-undersökningen hösten 2009 och bygger på en ogillar-gillarskala med värden mellan -50 (ogillar) och +50 (gillar). Antalet svarspersoner är i flera fall begränsat när det gäller mätningen av partiledarnas uppskattning bland det egna partiets sympatisörer. Det gäller främst för Åkesson, Falkvinge och Schyman där underlaget endast är 45, 30 respektive 20 svarspersoner.

I botten när det gäller popularitet bland det egna partiets sympatisörer återfinns Rick Falkvinge (PP) på plats 11 och Mona Sahlin på plats 10. Sahlin hamnar alltså mycket långt ned på popularitetslistan bland samtliga svarande såväl som bland socialdemokratiska sympatisörer. Ett tufft läge för ledaren för Sveriges största parti, speciellt som det snart är val.

Dragplåster eller sänke

Personlig popularitet innebär dock inte nödvändigtvis att en partiledare blir ett röstvinnande vallokotiv. Och omvänt, en impopulär partiledare behöver inte bli ett sänke för sitt parti. Valforskningen har visat på relativt begränsade rösteffekter av partiledarnas personliga uppskattning. Exempel på dragplåster finns, liksom på sänken, men de är inte vanliga. I majoriteten av fall kan vi inte spåra några oberoende effekter på partivalet av partiledarnas personliga popularitet (Oscarsson och Holmberg 2008, Karvonen 2010).

Det mått vi använder i SOM-studierna för att kunna analysera eventuella partiledareffekter bygger på en systematisk jämförelse av partiledarnas uppskattning i

förhållande till det egna partiets popularitet. Analysen möjliggörs tack vare att vi mäter partiernas popularitet på samma elvgradiga skala som partiledarnas. Ledare som är mer uppskattade än sina partier har potential att vara dragplåster och vinna röster med hjälp av sin personliga popularitet. Ledare som tvärtom är mindre populära än sina partier riskerar att bli sänken som kan kosta det egna partiet röster.

I tabellen 2 jämför vi partiernas och partiledarnas popularitet ända tillbaka till första mätningen 1986. Om vi ser närmare på resultaten bland partiernas egna anhängare framgår det tydligt att partiledarna i de flesta fall är mindre populära än partierna. Det gäller för cirka 70 procent av de 152 redovisade jämförelserna i tabell 2. Andelen fall där partiledaren tvärtom är mer uppskattad än sitt parti bland partiets egna anhängare är mer ovanliga. De förekommer i omkring 20 procent av fallen. Övriga 10 procent uppvisar ett oavgjort resultat.

Carl Bildt (M), Af Svensson (KD) och Bengt Westerberg (FP) är tre exempel på partiledare som i flera mätningar var mer populära än sina partier. De var potentiella dragplåster. Exempel på potentiella sänken kan vi hitta genom att se på resultaten bland samtliga svarande. Partiledare som bland samtliga är klart mindre uppskattade än sina partier riskerar att bli sänken. Två sådana exempel är Göran Persson (S) och Lars Leijonborg (FP), speciellt åren 1998, 1999 och 2006 för Persson och 2001 för Leijonborg.

Ser vi på resultaten för 2009 hittar vi ett potentiellt dragplåster och ett potentiellt sänke. Dragplåstret är Fredrik Reinfeldt som är mer populär än Moderata partiet bland samtliga svarande *och* bland moderata sympatisörer. Han har inte lika starka siffror som Carl Bildt hade 1997, men det är inte långt ifrån.

Det potentiella sänket är Mona Sahlin. Hon är klart mindre uppskattad än Socialdemokratiska partiet bland samtliga svarande såväl som bland S-sympatisörer. Bland samtliga svars personer slår Sahlin Göran Perssons tidigare bottenrekord på -10 enheters lägre genomsnittlig popularitet än partiet. Mona Sahlins nya bottenrekord är -12 enheter mindre uppskattning än det Socialdemokratiska partiet. Bland socialdemokratiska sympatisörer är Sahlin -15 enheter mindre uppskattad än partiet. Det är inget nytt bottenapp. Göran Persson 2006 hade ett ännu sämre resultat med -16.

Personifieringens tidsålder

Om vi ser tillbaka på de tjugofem år som vi mätt svenska partiledares popularitet i jämförelse med sina partiers framträder en mycket tydlig bild. I personifieringens och individualiseringens tidsålder har svenska partiledare visavi sina partier tenderat att bli mindre populära, inte mer populära. Partiledarna som grupp var under 1980-talet relativt sina partier mer uppskattade än dagens partiledare i genomsnitt är visavi sina partier. De individuella ledarna har över tid tappat i popularitet i jämförelse med det partikollektiv de leder. Relativt sett mer populära partier alltså och mindre populära partiledare. Sådan har tendensen varit i Sverige under de senaste tjugofem åren. En tankeväckande och kanske också något förvånande utveckling.

Tabell 2 Partiledarna som dragplåster eller sänken i kampen om opinionen 1986 – 2009 (medeltalsskillnader)

Partiledarnas popularitet jämfört med det egna partiets bland samtliga väljare

Partiledare	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09
V	+13	+14	+15	+15	+15	+13	+11	+4	+10	+9	+5	+3	+10	+11	+8	+4	+4	-4	-1	-3	+2	+1	±0	+2
S	+10	+9	+4	+2	±0	+1	±0	-2	-2	+3	-4	-8	-10	-10	-7	-2	+1	-1	-3	-4	-10	-5	-5	-12
MP	-	-	-	-	-	-	-	-7	-2	-5	-5	-6	-4	-2	-4	+1	+1	+4	+1	+1	+1	+1	-3	-2
C	±0	-2	+3	+1	-1	-5	-4	-1	-4	-1	-4	-2	-5	-6	-4	+1	+1	+1	±0	-1	+2	+0	-2	-1
FP	+6	+5	+1	+3	+2	+2	±0	±0	+1	-6	-1	±0	-5	-6	-6	-8	-3	-2	-3	-5	-4	+4	±0	-1
KD	-	-	+5	+3	+4	+4	+3	+4	+5	+5	+8	+8	+8	+8	+8	+8	+7	+7	+2	+2	+6	+5	+4	+5
M	±0	-4	-11	±0	-2	+4	+3	+3	+6	+3	+8	+11	+9	-1	-3	-1	-4	-5	+5	+6	+8	+6	+4	+8
Snitt fem partiledare	+6	+4	+2	+4	+3	+3	+2	±0	+2	+2	+1	±0	±0	-2	-3	±0	-0	-2	-0	-1	-0	+1	-1	-1
Snitt sju partiledare								-1	+2	+1	+1	+1	+1	-1	-1	+1	+1	±0	+0	-1	+1	+1	-1	-0

Partiledarnas popularitet jämfört med det egna partiets bland egna sympatisörer

Partiledare	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09
V	-1	±0	±0	+4	+3	-3	-2	-12	-6	-6	-3	-9	±0	+2	±0	-2	-2	-26	-10	-16	-5	-12	-9	-11
S	±0	+1	-1	-1	-4	-4	-5	-5	-4	-2	-8	-9	-10	-13	-11	-4	-2	-3	-5	-10	-16	-8	-8	-15
MP	-	-	-	-	-	-	-	-14	-7	-7	-8	-14	-21	-20	-23	-17	-10	-10	-7	-6	-13	-7	-10	-9
C	-3	-6	-3	-4	-5	-13	-14	-12	-12	-12	-7	-10	-10	-15	-13	+1	-2	-1	±0	-1	±0	-1	±0	-2
FP	+3	+4	-2	+1	-2	±0	+1	+1	-2	-19	-15	-6	-14	-17	-20	-25	-8	-5	-7	-10	-14	-7	-9	-12
KD	-	-	+1	+1	+2	-3	±0	-4	+1	+2	±0	+3	+4	+3	+3	+2	+2	+2	-8	-9	±0	-6	-8	±0
M	-6	-11	-6	-3	-3	+1	+2	±0	+3	+2	+3	+5	+2	-15	-16	-12	-17	-18	-2	±0	+2	±0	+2	+3
Snitt fem partiledare	-1	-3	-2	-1	-2	-4	-4	-6	-5	-6	-6	-6	-6	-12	-12	-8	-6	-11	-5	-7	-7	-5	-6	-8
Snitt sju partiledare								-7	-5	-5	-5	-6	-7	-11	-11	-8	-6	-9	-6	-7	-7	-6	-7	-7

Kommentar: Resultaten visar hur populära partiledarna är i jämförelse med sina egna partier. Differensmättet kan variera mellan +100 (partiledaren mer populär än partiet) och -100 (partiet mer populärt än partiledaren). Plusvärden indikerar m o att partiledaren är mer populär än partiet, medan minusvärden visar att partiledaren är mindre populär än sitt parti. Partiernas och partiledarnas popularitet har mätts på en gillar-ogillar skala med värden mellan +5 (gillar) och -5 (ogillar). Medeltalen har sedan multiplicerats med tio för att undvika decimaler. Resultaten för mp:s språkrör är sammanvägda fr o m 1998. Dessförinnan gäller resultaten för mp:s manliga språkrör. Snittsiffrorna inkluderar inte resultaten för SD och Jimmie Åkesson. SD:s popularitet bland samtliga svarande 2009 var -30 och Åkessons uppskattning -25, en skillnad på +5 enheter i partiledarens favör. Bland enbart SD-sympatisörer fick SD uppskattningen +31 mot +18 för Åkesson, en skillnad på -13 enheter till partiledarens nackdel.

Noter

- ¹ Kännedomssiffrorna är följande 2009: Ohly 96 procent, Sahlén 98, Wetterstrand 92, Eriksson 88, Olofsson 97, Björklund 90, Reinfeldt 99, Åkesson 63, Schyman 98 och Falkvinge 45 procent. Kännedom är definierad som att svarspersonen satt ett kryss på ogillar-gillarskalan och *inte* kryssat för att personen är okänd. Procentbasen utgörs alltså av de svarspersoner som besvarat respektive partiledarfråga med antingen ett uppskattningskryss eller kryssat för ”personen är okänd för mig”.
- ² Partiledarnas popularitetsmedeltal var följande 2008/2009 bland samtliga svarande: Ohly -10/-8, Sahlén +1/-9, Wetterstrand -0/+2, Eriksson -5/-3, Olofsson -5/-3, Björklund -3/-0, Hägglund -5/-4, Reinfeldt 0/+10, Åkesson -21/-25, Schyman ingen mätning/-8 och Falkvinge ingen mätning/-14. En fullständig redovisning av partiledarnas popularitetsresultat tillbaka till 1986 finns i Holmberg och Weibull *Svenska trender 1986-2009*.
- ³ Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson har också förlorat i popularitet mellan 2008 till 2009 – från -21 till -25 bland samtliga svarande. Bland SD-sympatisörer har dock Åkesson stärkt sin popularitet något – från +13 2008 till +18 2009.
- ⁴ För Jimmie Åkesson har populariteten bland SD-sympatisörer ökat med +5 enheter mellan 2008 och 2009 (från +13 till +18). Genomsnittresultaten för partiledarnas popularitet bland det egna partiets sympatisörer var följande 2008/2009: Ohly +22/+21, Sahlén +20/+15, Wetterstrand +25/+29, Eriksson +15/+18, Olofsson +28/+22, Björklund +17/+19, Hägglund +22/+30, Reinfeldt +32/+37, Åkesson +13/+18, Schyman ingen mätning/+36 och Falkvinge ingen mätning /+11.

Referenser

Aftonbladet December 2009.

Esaiasson, Peter (1994). Mosiga Mona och andra historier. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Det gamla riket*. Göteborg: SOM-institutet.

Esaiasson, Peter (1995). Mona Sahlins förlorade popularitet. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Mitt i 90-talet*. Göteborg: SOM-institutet.

Karvonen, Lauri (2010). *The Personalization of Politics*. Colchester: ECPR Press.

Oscarsson, Henrik och Holmberg, Sören (2008). *Regeringskifte. Väljarna och valet 2006*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) (2010). *Svenska trender 1986-2009*. Göteborg: SOM-institutet.